

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauinae Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

De appellationibus & consulta. Rubrica.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150738

¶ Consultorem. An ille qui tenetur requirere consilium alterius tenet illud sequi. vide per Bar. in l. j. §. nō plures. ff. de ex. & Bal. in rub. C. eo. & tex. & ibi Abb. in c. j. de cap. mo. & tex. in c. cum in veteri. & ibi Anto. de Butri. & Abb. de ele. Anto. de Bu. in c. cum olim. in h. col. de arbi. lo. An. in regula nulli ex cō filio de regu. iur. lib. vi. in mer. Arch. in c. obediētibz. lxxij. dist.

si ratum habes nocet tibi. ut non possis rem vendicare. sed prodest ut possis petere pretium vel ab emptore vel à me. quia per rationem non est effectum negotium tuum gestum nomine meo. quod dicitur in l. si pupilli. §. sed si ego. in glo. super verbo agitur. de nego. gestis. Et adde quod ubi non nocet sententia. nec etiam acta: ut in l. Inno. in c. veniens. in glo. super verbo minus videtur quod cui nocet sententia non nocet acta. Item si ille contra quem lata est sententia succedat alteri contra quem non est lata. an possit agere vel excipere ex persona illius. vide tex. cum glo. ff. de excep. l. Modestinus.

De relationibus.

Rubrica.

¶ Quia interdum iudices postquam de causa cognoverunt. incipiunt dubitare quam vel qualem sententiam dare debeant. & propter hoc deliberant consulere principem. vel alium superiorem: quare consultatio dicitur relatio. quia referunt & mittunt acta & etiam punctum formatum. ut consulat de iure qualis sententia danda sit: ideo subiicitur iste titulus. Aliquando autem non referunt principi. vel alteri superiori. sed mittunt ad consilium sapientis. quo casu quasi per omnia servatur idem stylus: ideo Specu. ponit titulum de relatio. & titulum de consul. requisi. Sed interdum remittunt ad superiorem. ut ipse superior det sententiam: vel quia ipsi iudices qui remittunt ipsam dare non possunt: quia eis facta fuit commissio ut audirent. vel referrent. vel ex alia causa: ideo idem Specu. ponit tertium titulum de remis. qui differt ab isto. quia hic petitur consilium secundum quod ipsemet laturus est sententiam: ibi vero remittunt ut per superiorem feratur. & de materia relationis vide quod notum in l. ij. §. de lega. & plenè in Specu. eo. titu.

- ¶** Si causa fuit commissio consilio sapientis. & antequam veniat consilium iudex pronunciet. an valeat sententia?
- ¶** Quando iudex deliberavit referre ad superiorem pro consilio habendo. quod debet mittere causam plenè instructam in facto. An altera partium possit coram consultore producere instrumenta vel testes. quæ vel quos non produxisset coram iudice?
- ¶** Si partes discordant in puncto formando. debet iudex formare punctum. & dare eis terminum ad impugnandum. Quod tunc si quis expresse non contradicat. videatur consentire. Quia si iudex aliquid facit quod non placet alteri parti. vel potest preiudicare. & illa pars contradicat expresse.

LEX

I.

¶ Iquis. Ista lex est singularis. & ponit aliquam quæ sunt servanda per iudicem cum de liberauit referre ad superiorem pro consilio habendo: quæ sunt etiam servanda quando iudices de liberauerunt mittere ad consilium sapientis. Et primo quod ipse supersedeat quousque habeat responsum à superiore. & sic pendente relatione vel consilij requisitione iudicis officium debet conquirere super illo super quo consuluit superiorem: quousque habeat responsum à superiore. ut patet. j. l. prox. ibi. nisi ediderint. Secundo quod si contrarium faciant. & dent sententiam. valet nihilominus sententia: & pars potest appellare: nec debet terri propter relationem iam factam. Et illud valde notum. Bar. licet videatur contrarium quod imò nihil valeat quod gestum est contra prohibitionem huius l. nam sicut appellatio ligat manus iudicis. ut in tit. nil no. ap. inter. ita & recusatio. vel relatio. ut extra de ap. c. intimasti. & eo. ti. c. legitima. li. vj. & ibi notum in no. & ista pars tenet hic Sal. & respondet ad illum tex. qui videtur probare contrarium. quod loquitur quando tulit sententiam antequam referat principi. postquam tamen deliberauerat referre. & dixerat partibus. Et ista notum. per quæ determinatur si causa fuit commissio consilio sapientis. & antequam veniat consilium iudex pronunciat. an valeat sententia? Bar. videtur sentire quod sic. Sal. contra dicit quod valet. si hoc non fecit in contemptum: sed ex iusta causa. quia peribat tempus instantiæ: & si pronunciat secundum formam & tenorem consilij ferendi dicendo. Pronuncio in omnibus & per omnia prout consulatur per talem consultorem cui causa consulenda est commissio. & postea veniat consilium his concurrentibus valet sententia. ita tenet Bal. in l. cum iudex. §. de sen. aliis vno deficiente illorum non valeret. Tertium quod iudex debet face-

re est: quia debet mittere causam plenè instructam in facto. ita quod superior solus habeat consulere de iurevisis actis & actitatibus: sic non debeat se impedire de his quæ consistunt in facto. & hoc notum. quia si altera pars coram consultore vellet producere instrumenta. vel testes. quæ vel quos non produxisset coram iudice. non debet consultor admittere. quia non est officium suum. sed consulere secundum scripturas transmissas per iudicem. Quartum. quia si partes sunt discordes in puncto formando. iudex debet formare punctum. & dare terminum ad impugnandum si quis vult opponere aliquid. & tunc ille qui non vult consentire in puncto. debet expresse contradicere: aliter videretur assentire. & hoc Bar. notum. ut semper quando iudex aliquid facit quod alteri parti non placet. vel potest preiudicare. quod illa pars statim contradicat: & faciat scribi parte præsentem: & contradicente: si tamen est actus à quo potest appellari: non dicitur consensisse quousque transeat tempus appellandi. Item dicit Bar. per hunc tex. quod si iudex in sententia dicat dato libello litis contestato de calumnia &c. & pars sit præsentem. & non contradicat. si transacto tempore appellandi vellet pars contradicere. & dicere sententiam non valere. quia lis non fuit contestata. quod illæ sententiæ probant contestationem. nisi appareat ex actis. non debet audiri: secus si non fuisset præsentem. de quo vide in l. sciendum. de ver. obli.

De appellationibus & consulta.

Rubrica.

- ¶** Quando sunt duo iudicia quæ habent inter se ordinem. ut possessionis & proprietatis si pervertatur ordinem processus reddatur nullus?

LEX

I.

¶ Rius. Quando pervertitur ordo unius causæ ad alteram. sententia tenet licet possit per appellationem rescindi. h. d. Bar. & hoc secundum lecturas glo. quæ sunt quatuor. Primæ dicitur loquuntur in interdicto retinendæ possessionis. Alteræ dicitur in interdicto recuperandæ. & secundum quilibet erant duo iudicia: vel ambo per eundem motum. vel unum per unam partem. aliorum per alteram: & modica est utilitas in istis exemplis quæ ponit glo. secundum quartam lectionem quæ ponitur per Petrum. & plus mihi placet quod non erat nisi unum iudicium: scilicet in interdicto recuperandæ: si egi contra te interdictum unde vi ad recuperandam fundi quo me spoliasti. tu opposuisti quod fundus erat tuus: & listi te probaturum. & petebas te absolvi à petitione mea. ego caui quod non eras audiendus: quia spoliatus ante omnia est audiendus. & contra agentem possessoria recuperande non admittitur exceptio proprietatis: iudex hoc non obstante admisit exceptionem tuam. & cognovit de proprietate. & absoluit te à petitione mea: dicitur hic quod malè fecit. quia debebat prius cognoscere de possessione & violentia quam commisit in privando me possessione. quia cognoscere de proprietate: nihilominus valet sententia: non enim redditur nulla ex eo quod fuit admissa exceptio quæ non debebat admitti. potest tamen ab ea appellari. & sic propter hoc solus quod postposuit ordinem. & pronuntiavit in proprietate antequam de terminaret questionem possessionis. iudex appellationis poterit revocare hanc sententiam: absque eo quod examinet utrum tu sis dominus rei. vel non. Si illa enim questio non debet admitti quousque recuperet possessionem: dabit ergo sententiam iudex super possessorio. & compellet te ad restituendum mihi possessionem qua me spoliasti: & si postea vis agere contra me rei vindicatione. poteris: & incumbet tibi probandi onus. hoc vult ista l. nam istud ut cognoscatur primo de possessione quam de proprietate. non est ordo concernens solutionem iudicij: quia tunc redditur sententia nulla per l. prolatam. de senten. sed potius est ordo causæ & iustitiæ eius in se qui non habet vitium si post ponatur: nec reddere sententiam nullam reddidit eam iniquam. ideo est reuocanda. Tene memento. De primo autem iudicio quod sunt duo iudicia quæ habent inter se ordinem. ut possessionis & proprietatis. si pervertatur ordo. & prius cognoscatur de illo de quo debebat postea cognosci: quod non reddatur processus nec sententia nulla. habetur in l. si mancipium. §. si eorum diuidundo. ff. de iur. iur. & nota. in dicta l. prolatam. Et secundum primam lectionem glo. quilibet dicebat se possidere. & per alteram partem turbari indebitè. iudex pronuntiavit te indebitè me turbare. antequam pronuntiaret me possidere: malè fecit. quia primo debuit pronuntiare me possidere non enim potest me turbare in possessione nisi possideam. quæ lectura non placet: quia licet verum sit quod ita debuit facere. tamen pronuntians

quando q me indebitè turbabas: videtur pronuntiare tacitè me possidere. & sic per prius de possessione tacitè: & per posterius de turbatione. Sed iste tex. innuit contrarium. q non sit pronuntiatum de possessione: & per consequens sententia sit iniusta: & sic reuocanda in causa appellationis. q esse nō deberet secundū ea quæ dixi. Secundū aliam lecturā egi per interdictū retinēde, nec aliquid dixi de turbatione līte pendente me turbasti: & tunc ago etiam de turbatione. sed ad idem tendit cum præcedenti. Secundum tertiam lecturam quam tenet gl. primò egi possessorio recuperandæ, & sic ciuilliter. postea accusauit. l. iulīa. de vi. & sic criminaliter: certè nō poteram. postquam enim primò egi ciuilliter, debebat supersederi in criminali quousq; ciuilis esset expedita. l. interdum. de publi. iudi. & l. prator. §. i. vi bonorum raptorū. & infra quando ciuilis actio. l. vnica. nihilominus si iudex cognoscit & pronuntiat in criminali, valet sententia: nec potest appellari. & ex hoc solo rescindi q lata fuit præposterè. Et ista cōmuniter tenetur secundum Bal. ex qua nota declarationes ad illas leges. vt non reddatur processus nullus si seruatur ille ordo. De quarta lectura dic vt in gl. sed lectura quam posui hic clarior mihi videtur. & sine scrupulo procedere.

- 2 Statutum quod ad consilium causa committatur sapientis, & debeat ferri sententia secundum consilium: tamen à tali sententia poterit appellari.
3 Quid si sententia est lata à iudice secundum consilium & rescriptum principis.

LEX

I I.

- 1 **Ouum quod.** † A sententia iudicis delegati per principem potest appellari ad principem. hoc dicit secundū vnā lecturam. Et erat ratio dubitandi duplex. Prima. quia videbatur delegatus electus à principe. & sic approbata eius sententia. Sed contrarium est quia licet approbaret personam: non approbavit sententiam. Item quia delegatus succedit loco delegantis, sed à sententia principis delegantis non potest appellari: ergo nec à sententia delegati. Sed contrarium est. quia succedit fidei nō verè. Secundū aliam lecturam dicit: q si iudex retulit principi pro consilio habendo qualem sententiam deberet ferre, princeps rescriptis, & iudex sententiam tulit rescripti, nihilominus ab eo potest appellari. † Et secundū hoc si statutum dicat q causa committatur ad consilium sapientis, & debeat ferri sententia secundum consilium, q nihilominus à tali sententia poterit appellari. & q non censetur statutum propter hoc sententiam approbasse, & poterit in causa appellationis retractari ex nouis actis, vel etiam ex veteribus. pōt em̄ esse q consultor malè consuluit. hoc tñ nō potest dici de principe. quia nō pōt reprehēdi de malo cōsilio: nec à suo rescripto potest appellari. l. i. §. quæsitū. de app. ff. quia fieret iniuria principi. † Sed à sententia lata à iudice secundū cōsiliū & rescriptum principis bene appellatur: quia nō fit iniuria principi. & poterit retractari ex nouis probationibus. Et circa istū articulū qñ causa refert ad principē, quo casu interueniūt quatuor s. pñtitiō de referēdo. Itē relatio. Itē respōsio seu rescriptum responsuum. Itē sententia lata secundū rescriptū. an ab istis vel ali quo illorū possit appellari: vide Bar. in d. l. i. §. quæsitū. de appel.

- 1 Appellatione pendente: quid possit innouari?

LEX

I I I.

- 1 **Appellatione.** † Post interpositam appellationem nihil est innouandum à iudice à quo, vel per partem q sit contra appellationē: etiam si appellatio non fuerit à iudice à quo recepta. sed omnia debebant remanere in eo statu in quo erant tempore sententiæ. h. d. Et de materia huius. l. dic vt. ff. de app. recip. & nil nō. app. interpo. Posito ergo q iudex à quo noluerit recipere appellationem. quia dicat q non potuit appellare. quia appellans fuit verè cōtumax vel fuit cā in qua appellatio nō admittitur. vt in ti. de mo. possel. nihilominus non debet aliquid innouare: & si contra faceret, reuocaret per modū attentatū: etiā si esset casus in quo verū diceret iudex. Si tamē fuit sibi inhibitum per iudicem ad quē aliās reperto & pronuntiato q appellatio non tenuit, nō reuocarent attentata. † Sed qñ appellatio tenet: licet non fuerit recepta, reuocantur indistinctè: etiā si per iudicē aliquē non fuit inhibitiū. quia saltē inhibet à iure tā per hāc. l. quā p tit. nil. noua. appel. interpo. etiam non cognito an appellatio sit iusta vel non nam potest esse valida: tamen non iusta. & q pronuntietur malè appellatum, nihilominus innouata debent reuocari. hoc tamen

est verum. nisi sint alia quæ potuissent fieri a pendente primo iudicio. quia tunc fieri possunt etiam appellatione pendente. l. postquam. §. Imperator. ff. vt lega. no. ca. vel nisi sint innouata per iudicem ad quem: qui potest plura innouare. vel sint innouata. per l. vt in l. furti. §. i. ff. de infami. quod dic vt nō. per Bar. in dicta l. j. in prin. nil noua appell. interpo. vel nisi in casibus nō. hic in glo. super verbo. [constitutum]. Ique ponit plures casus in quibus res non durant appellatione pendente in eo statu in quo erant tempore sententiæ. vel nisi sint extraneæ ab appellatione. l. creditor. in principio. ff. mandati. & lege, generaliter. supra, de iureiurando.

- 2 Quando officium est publicum auctoritate, sed utilitate priuatum, non appellatur à nominatione, & infra quantum tempus fiat executio.

LEX

I I I I.

1 **I ad scribatum.** † Cum quis nominatur ad officium publicum auctoritate & utilitate, si nominatio valet, potest appellari. hoc dicit. Sicut ergo appellatur à sententia. ita & à nominatione ad officia: licet nominatio nō sit sententia. Et istud faciebat dubium. hoc tamen si nominatio erat valida. aliās sicut nō appellatur à sententia nulla, vel superflua: ita & à nominatione inualida. vt j. c. l. nominationes. † Sed quando est officium publicum auctoritate: sed utilitate priuatum, nō appellatur. à nominatione: sed fit executio infra quinquaginta dies, & si non recipitur, tunc appellatur. vt in glo.

- 2 Iudex à quo non potest assignare terminum appellanti ad inchoandam prosecutionem, & sic ad comparandum cum actis, & litera ipsius iudicis dimissoria, seu Apostolis coram iudice ad quem: nisi quando detulit appellationem: & an possit assignare terminum ad finiendam causam appellationis. an uero pertineat ad iudicē ad quem.
3 Si minor non fuit prosecutus appellationem in termino, & sic indigeret restitutione in integrum, an ista restitutio debeat concedi per iudicem appellationis?

LEX

V.

- 1 **Præses prouinciæ.** † Si appellatio nō fuit producta in termino absq; culpa appellantis, succurritur appellanti. h. d. ista no. l. Bar. facit l. cum à matribus. §. qui petant tu. Et pone casum q iudex à quo fuit appellatum ad præsidem, puta magistratus municipalis qui sententiam dederat, assignauit appellanti terminum, puta xx. dierum ad comparandum coram præside cum actis emolumentis, & cum litera ipsius iudicis dimissoria: quæ vocantur Apostoli. id est missi: nam scire debes q si hoc non facit infra terminum, appellatio est deserta: sicut si non fuisset prosecutus infra annum vel biennium qui dantur ad prosecutionem. authē. ei qui. j. ti. j. Sed iste terminus datur à iudice ad inchoandam prosecutionē. vt in c. personas. & in c. Abbate. extra eo. Et etiam potest dare terminum ad faciendū fidem de comparatione iam facta secundū Ang. & similiter si non facit, censetur appellatio deserta. licet quidam cōtrarium dicāt. quia de isto termino ad faciendū fidem non reperitur bene iure cautum. vñ non reputatur esse inter tempora fatalium. Si ergo appellans mittit procuratorem cum actis. & cū litera. & procurator accipit impedimentum, & non potuit cōparere in termino, dicitur hic qd appellatio non habetur pro deserta. & quod iudex appellationis pōt huic impedimento puidere. Doc. dicunt quod ipso iure nō cōputato tempore impedimēti. & cōputato termino dato ad comparandum. Alij mediante resti. in integrū. Salū. dicit qd si procurator cōparuit post terminū. & conuenerit de impedimēto, lo. cū habet prima opi. & possit fieri psecutio non obstat lapsu temporis. quod nō cōputat in termino. sed si nō cōparuit. vt fuit hic. ga mortuus fuit, tunc dñs restituat: vt possit cōparere post terminū. † Et aduerte. ga talē terminū nō pōt iudex assignare ad cōparandū: nisi qñ detulit appellationem. secus. si nō detulit: ga tñc non habet se impedire de termino: vt nō. in c. peruenit. extra eo. ti. Itē aduerte. quia non pōt assignare terminū ad finiendā causam appellationis. hoc enim pertinet ad iudicē ad quem. & probatur in c. ex insinuatione. extra eo. & ideo si iudex secularis remittit articulum spiritualem de quo ipse non potest cognoscere, ad curiā ecclesiasticā: bene potest assignare terminum ad comparandū

† Sapiētis. Quid im portat talis commissio. vide gl. in l. si mādato. Tū. in §. fin. ff. mād. Bar. in l. quid iñ. in §. si arbit. ff. de arbi. Bal. in l. j. C. vbi & apud quos. in l. j. C. si aduer. sol. & in l. cū iudex. C. de sen. & inter. omni iudic. Bar. in l. illa in iñ. rō. ff. de hered. iñ. tit. Ioan. Andre. in c. etā missam. de electio.

† Innouandum. Ad de gl. in summa. h. q. vj. & in c. quociens. & in c. appellatione. ea. causa & questione.

Pauli de Castro Secunda super Codice.

Eos qui. De mate
ria istius l. vide glo.
in c. biduum. §. q. vi.
& in c. j. & ibi doct.
de appel. lib. vi.

in illa curia: sed non ad finiendam causam
per rationem prædictam secundum Doc.
facit quod no. glo. §. eo. l. appellatione. in fi.
§. ij. gl. ¶ Vltimò per istum tex. qui dicit quod
præses provincie qui erat iudex appellatio
nis, prouidet huic impedito. dicunt Doc. quod si appellans erat
minor xxv. & appellationem non fuit prosecutus in termino, &
sic indiget restitutione in integ. quod ista restitutio debet conce
di per iudicem appellationis: quia coram eo contingit læsio si ap
pellatio iam erat interposita. & sic negotium. & iurisdictio erat
deuoluta ad iudicem appellationis. sed si appellationem non in
terposuit infra x. dies, quod tunc læsio contingit coram iudice à
quo. ideo ille erit qui debet restituere secundum Iac. de Ra. Bar.
verò dicit quod etiam tunc iudex appellationis potest restituere
per l. j. si sapius. in inte. resti. pos. s. quod non habet in se rōnē.

3. Si in causa appellationis ab interlocutoria iudex ad quem pronunciat male appel
latum quid teneatur remittere causam principalem ad iudicem à quo, ut eam termi
net: secus si pronunciat bene appellatum. et nume. 3.
3. An causa ipsius appellationis possit remitti per iudicem ad quem ad iudicem à quo, ut
pronunciet an bene uel male fuerit appellatum. et nume. 5.
4. Qualiter iudex appellationis debeat pronunciare et nume. 7.
5. Causa appellationis an possit delegari
6. Iudex qui tulit sententiam an possit de ea cognoscere si aliquis conuenerit?
7. Si iudex qui tulit sententiam à qua fuit appellatum ad præsidem pendente appellatione
efficiatur præses an poterit de illa cognoscere
8. Appellatio si est deserta iudex appellationis non potest pronunciare super negotio prin
cipali: quia desit esse iudex. etiam si utraque pars fuit appellationem prosecuta de
facto: sed potest pronunciare appellationem fore desertam.
9. Si iudex appellationis confirmat expressè sententiam primam tunc omnis uirtus senten
tie prime transfusa est in secundam: et iudex appellationis mittit suam senten
tiam executioni.

LEX

VI.

Eos qui. Lex ista est famosa. tamen clara. & di
uiditur in tot partes quot sunt hic. §. di
centes diuersos casus. Prima vsq; ibi. [Si quid autē.]
Secunda vsq; ibi. [Si quis autem.] Tertia vsq; ibi. [Su
per his verò.] Quarta vsq; ibi. [ne temere.] Quinta vsq; ibi. [Si
autem in iudicio.] Sexta vsq; ibi. [Apostolos.] Septima vsq; in
fine. Et hoc dicit prima pars. Iudex appellationis debet per suā
sententiam causam appellationis decidere sententiando bene vel
malè appellatum: non autem debet eam determinandam remitte
re ad iudicem à quo. cum agatur de iniquitate sententiæ suæ
de qua non esset iustum ut ipse cognosceret. hoc dicit in effectu.
2. ¶ Si tamen fuisset appellatum ab interlocutoria, & ipse pronun
ciaret malè appellatum, bene posset, & teneretur remittere cau
sam principalem ad iudicem à quo, ut eam terminet: ut in l. intra
vtil. de minori. nisi in romana curia. ubi non est de more vel sty
lo: ut in decisione Rotæ decisione v. ¶ Si tamen iudex appellationis
non terminaret causam appellationis. quia nō pronunciat
malè appellatum. & vellet remittere ad iudicem à quo, ut super
hoc pronunciaret an bene vel malè fuerit appellatum, non pos
set, nec debet hoc facere: quia agitur de grauamine illato in cau
sa. nec esset iustum quod ipse de hoc cognosceret an grauauerit
vel non. Si autem pronunciaret bene appellatum, tunc non re
mitteret: quia tota causa per hoc fuit deuoluta ad eum. & de ipsa
4. tota haberet cognoscere. ut in c. non solum. eo. titu. li. vj. ¶ Et no.
hic qualiter iudex appellationis debet pronunciare. quia debet
dicere bene vel malè appellatum. & si dicit malè, videtur tacite
pronunciassè qd bene fuit iudicatum. si autem qd bene appellatū,
videtur tacite pronunciassè qd malè fuit iudicatum. Posset etiā
si vellet ulterius addere, scilicet pronunciare in causa principali
condemnando vel absoluendo. nam si pars fuit absoluta. & de
huius condemnari. & pronunciabit bene appellatum, & malè iu
dicatum. & condemnabit ubi primò erat absolutus. & sic econ
uerso. ff. de mino. l. Emilis. & ibi no. Bar. in fi. facit de resti. spol.
c. cum ad sedem. non tamen est necessarium hoc si non vult: sed
sufficit pronuciare bene vel malè appellatum. & partem debui
se condemnari vel absolui. quia hæc declaratio vim condemna
tionis vel absolutionis habet l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbi.
sicut enim in reali sufficit sententia declaratoria, puta quod de
clarat rem meam absq; eo qd aduersarium condemnet: quia taci
tè videtur condemnatus. l. ex diuerso. de rei vendi. ff. ita in perso
nali sufficit declarari Titium debitorem meum: absq; eo quod
condemnetur. quia per hoc videtur condemnari. ut dicto §. si ar

biter. vel non esse debitorem. quia per hoc videtur absolui. & ita
voluit hæc glo. quam Docto. sequuntur. licet in l. Offilius. de le
ga. ij. gl. aliter distinguat. ¶ In tex. ibi: [non ex occasione aliqua.]
ut si diceret se dubitasse qualem sententiā debeat ferre: quia nō
est sibi bene clarum de negotio, unde vult remittere ad iudicem
à quo qui sententiam tulit: quia est melius informatus de facto.
nam videbatur posse. quia causa appellationis potest delegari
cui causa principalis. licet quidam dicant contrarium. Sed respō
detur contrarium. qd licet possit delegari alteri, non tamen iudici
à quo. quia verisimile est quod sustineret sententiam iniustam.
Si ergo dubitat habeat consilium cum peritis: & onus suum nō
vertat ad onus alterius cum damno partis. ideo enim fuerit in
troducitur appellationes, ut iniuste sententiæ primorum iudicū
corrigantur. licet frequenter contingat qd in deterius reformat.
l. j. ff. eo. esset enim hoc contra publicam utilitatem, & contra sa
lubritatem legis permittentis appellari, qd talis remissio vel dele
gatio fieret. Vidi tamen in aliquibus locis qd appellatur ad iudicem
qui tulit sententiam, ut ipse habeat cognoscere de iniquitate
sue sententiæ: ut si primam tulit malè informatus, vel non ple
nè cognito de causa, ex nouis informationibus possit sententiā
suam corrigere: & hoc vidi Senis. & interdum propter avaritiam
de non habendo iudicem alium appellationis hoc contingit. Que
ritur in glo. super verbo. [decisam.] Ista l. loquitur in præside pro
uincie qui erat iudex appellationis. ut non possit remittere: quia
non potest derogari iuri contrarium dicenti. Quid si erat princeps.
ut Papa supple. vel Imperator. qui possunt iuri derogare. Ite ista
l. loquitur quando fuit appellatum à diffinitiuā. quid si ab inter
locutoria. quod fieri potest de iure canonico indistinctè. Ideo gl.
loquitur de Papa, non de Imperatore. sed eadem ratio est de Im
peratore eo casu quo potest ab interlocutoria appellari. Glazet
quod valet remissio. quia remittendo ex certa scientia censetur
voluisse huic legi derogare. quod facere potuit. In quantum glo.
videtur velle facere differentiam inter appellationē ab interlocu
toria & appellationem à diffinitiuā, non bene sentit: quia vtrius
casu habet locum ista l. cum sit eadem ratio. Sed in quantum do
cit quod princeps potest facere contrarium bene sentit in huius
apparet quod voluit derogare huic l. aliās præsumitur voluit
vtriusque iuri communi. Videtur autem constare quod voluit
do hoc facit ex certa scientia: ut dicit glo. Intellige tamen
de hac certa scientia debet expressè contineri in rescripto qd
eat se ex certa scientia facere. l. idem vlpianus. ff. de excusat.
Item si dicat non obstante aliqua l. contrarium disponente
hoc tantum valet quantum dicere ex certa scientia. facit l. si co
tra ius vel vti. publi. l. si. cū ibi no. ¶ In alia glo. quæ incipit. [aliter
est.] recollige si queritur an iudex qui tulit sententiam si aliquis
conqueritur de ea, possit cognoscere de illa querela. quod tres
sunt casus. Aut enim conqueritur de iniquitate, & sic per viam
appellationis: & tunc non potest cognoscere non solum si eam
tulit ipse. sed etiam si vicarius eius: cuius est idem tribunal. nec
valeret consuetudo in contrarium. quia præsumptio esset quod
vellet sustinere sententiam: ne de iniquitate redargueretur. ut hic.
Aut conqueritur non de iniquitate, sed de nullitate: & sic per viam
ordinarij, potest ipse idem de hoc cognoscere: quia nō est talis
præsumptio: cum non redarguatur eius iniquitas. ut l. si ptelex. §.
quomodo & quando iudex. potest etiam cognoscere superior.
si hoc elegerit ille qui conqueritur. quo casu dic vt notatur per
Bar. in l. si (vt proponis) §. quomodo & quando iudex. sed si de
gatus, secus: quia functus esset officio suo. l. iudex postea quam
de re iudicata. ff. Aut non conqueritur de iniquitate iudicis: nec
de nullitate. sed de læsione quæ potuit contingere sine culpa iu
dicis. ut si lata contra minorem, qui propter læsionem petat resti
tutionem aduersus eam: & tunc idem possit cognoscere. vel su
perior. ut l. in causæ. la. secunda. §. si. cum l. si. ff. de mino. & hoc in
ordinarij. delegatus autem non potest restituere. ¶ Item querit
glo. quid si iudex qui tulit sententiam à qua fuit appellatum ad
præsidem, pendente appellatione efficiatur præses, an poterit de
illa causa cognoscere? Gloss. tenet qd de acquitate non debeat co
gnoscere. sed alteri delegare. ut euitetur suspicio. sicut in alio ca
su simili. ff. de iuris. omni. iudi. l. prætor. derigore verò possit ipse
idem cognoscere. quia nō cognoscit vt potest as villoris loci. sed
vt præses. & tenet Bal. quod non teneatur delegare si non vult
Opinio glo. probabilior est. quod deleget si est causa delegabilis
aliis ad

aliis ad superiorem potest recurrere. arg. in l. j. §. si. de quæst. In vlti. gl. mag. quæ incip. [nota formam.] Gl. primò colligit vnū nota bile de forma sententiæ iudicis appellationis ex isto textu. ex qua gl. videtur colligi quod si aliter pronuntiaret, nō valeret: si hoc est de forma. Sed cōtrarium voluit glo. in l. in summa. ff. de re iud. in glo. principiū. super verbo rātum & illa vera vt possit pronūciari super negotio principali: licet nō pronuntiet bene vel malē appellatum. tene menti istam gl. Postea format quatuor quæstiones. In prima quæstione dicit vt in glo. scilicet q. sufficiat pronuntiare bene vel malē appellatum. licet aliter non dicatur. & licet dicere possit. quia sufficit q. sententia contineat absolutionem vel condemnationem, vel aliud æquipollens. vt not. in l. ij. §. de sent. & si ita pronūtiat, cōtinet æquipollens: quia si fuit absolutus indebitē. & pronūtiatur bene appellatum, censetur pronūtiasse malē absolutum. & per cōsequens condemnatur. & contra gl. tamē in l. Offilius. de leg. ij. aliter loquitur. sed tene quod dixi secundū Doctores per istum tex. ¶ In secūda quæstione. dicit q. si appellatio est deserta, iudex appellationis non potest pronūtiare super negotio principali. vt dicit glo. quia desit esse iudex. & sententia transiit in rem iudicatam: & si cōtrarium faceret, non valeret: etiam si vtraq. pars fuisset appellatiōe prosecuta de facto: quæ tamen erat deserta: & etiam si petisset sententiā ferri. Casus est hodie in cle. si appellationem. de appel. sed bene potest pronūtiare appellationem fore desertam. quia hoc magis ad eum pertinet quā ad alium. nec per hoc desinit esse iudex per desertionem: si tamen nō pronūtiaret, lapso termino prosecutionis posset peti executio sententiæ coram iudice coram quo fuit appellatum. Et si excipiatur dependentia appellationis, posset pronūtiare incidenter eam fore desertam. & vide Bald. in authen. si quis litigantium. de epis. audien. ¶ De tertia quæstione. dicit vt in gloss. De quarta verò similiter dicit vt in gloss. declarando eam: vt si iudex appellationis confirmat expresse sententiā primā: tunc omnis virtus sententiæ primæ transfusa est in secundā. non enim super eodem negotio potest quis habere duas sententiās diffinitiuas: quarum quælibet sit efficax, & mereatur executionem: sicut nec quis potest decedere cum duobus testamentis: vt notatur per gloss. fina. in l. qui restituere. ff. de rei vendi. sed sicut vltimum testamentum tollit præcedens. ita & sententia. ideo ipse iudex appellationis mittit sententiā suā executioni. Si autem non confirmaret expresse: sed confirmaretur tacite per desertionem appellationis, tunc actio oriretur ex prima sententia. quæ pappellationē fuit reiecta. l. j. in fi. ad turpillia. Et pro desertione neq. cessat reiectio. & realsumit vires. quia dicebatur potius stare in suspensio. & ita probantur in legibus allegatis in glo. & notatur j. eo. l. præcipimus. §. in his. ver. officijs. & §. de epti. audi. authen. si quis litigantium.

¶ Post didicita testificata, vel post publicationem processus, an possint testes produci in causa appellationis?

¶ In causa appellationis an admittatur nouus articulus?

¶ §. Si quis autem. ¶ In causa appellationis à diffinitiuā non probatum potest probari, & non allegatum potest allegari. h. d. Concord. l. per hanc. j. titu. j. & ibi plenē de hoc. secus in appellatione ab interlocutoria. vt in c. appellanti. de appel. in cle. quia non potest iustificari vel impugnari nisi ex primis actis. Oppo. primò quod non sit verum indistinctē quod non probatum possit probari, vel non allegari: vt j. titu. j. l. per hanc. solut. fateor quod per illam restringatur quod hic dicitur. vt possit hoc fieri si illud pertinet ad ea quæ in causa principali fuerunt deducta. & sic non ad nouum capitulum. si enim esset nouum quod in principali nō fuisset deductū, non posset in causa appellationis deduci. vnde si in causa principali petij bouem ex vna causa, nūc in causa appellationis volo petere equum vel etiam bouem ex alia causa, nō deberem audiri. quia ille equus, vel ista causa nō fuerūt in principali iudicio deductæ: vt ibi. Item oppo. pendēte appellatiōe omnia debent stare in eisdem terminis in quibus erāt tempore sententiæ. vt s. eodem l. ij. & secundum hoc quod hic dicitur nō ita erit: quia nō allegata & nō probata allegabūt. Solu. cōtrarium loquitur de illis quæ cōtrariarētur appellationi. quia nihil debet innouari cōtra appellationem. hic verò nō cōtrariarētur: imò cōueniūt. quia ita sit appellatio vt ea quæ quis non dixit vel non probauit in primo iudicio, possit dicere vel probare. ¶ Sed tertiò oppo. post

a didicita testificata. ¶ vel post publicationem a processus, etiam si nō sint didicita, non admittitur quis volens testes producere: propter timorem subornationis. vt in authen. At q. b. semel. §. de proba. & in corpore vnde sumitur. sed hic antequā ferretur sententia facta fuit publicatio, vel didicita testificata. iuxta no. in l. prolatam. §. de senten. ergo non admittitur volens producere nouos testes. Dicunt quidam hunc tex. & l. per hanc. corrigi per illā aut. dicto casu. Glof. tenet cōtrariū. quia ille tex. debet intelligi in eadē instantia sed instantia causæ appellatiōis nō est eadem: sed diuersa, vt not. in l. ita demū. §. de procur. & sic secundum Legistas in causa appellationis etiam post didicita testificata, vel publicationē processum possunt testes produci. Canonistæ dicunt contrariū quia eadem est ratio, & causa suspitionis in causa appellationis quæ in causa principali. & ideo ipsi dicunt appellationem super eisdem articulis vel directio cōtrarijs: nec in eadē causa nec in causa appellationis possunt testes produci. super istis verò articulis nō directio cōtrarijs possent bene produci: quia cessat timor subornationis. Intellige in alijs dependentibus ab illis deductis in causa principali: quia si nō depēderent ab illis, essent omnino alij & diuersi: & nō deberēt corrigi. vt supra dixi per illam. l. per hanc. Et secundum hoc postquam ius ciuile differt in hoc à iure canonico. In terris imperij seruaretur ius ciuile. in ecclesiasticis ius ecclesiasticum. Bar. dicit q. semper seruatur ius canonicum: quia nō est diuersum: sed declarat ipsum ius ciuile. Cætera dicit vt in l. per hanc. ¶ Vltimò op. in glo. si. de l. cū à nobis. §. de dila. vbi in causa appellationis nō admittitur nouus articulus. Gl. dicit q. ibi corā principe. vel dicit quod ibi poterat imputari quare nō produxit in primo. quia illud erat tale quid quod debuerat producere. Vnde nō habet nouam dilationem.

¶ §. Si quis. ¶ Qui testes facit ad iudicium vocari, debet eis expensas ministrare. h. d. Et intellige quando illi testes erant subditi huic iudici. alijs nō possent trahi inuiti. sed scriberetur iudici sub quo sunt vt eos examinet. & dicta ipsorum mittantur clausa: sicut quotidie fieri videmus facit. l. sed si quis ex signatoribus. ff. quemadmodum. testa. apert.

¶ Etiam in causa criminali vel capitali de iure ciuili non potest appellari ab interlocutoria sed solum à diffinitiuā.

¶ In sententia non sunt danda originalia vel scriptura alteri parti: sed copia tantum de communibus vel productis per alteram partem.

¶ Instrumenta an possint produci coram notario banchi licet iudex non sit præsens?

¶ Si iudex secularis capiat clericum pro maleficio: deinde requisitus ab episcopo ipsum remittit, debet remittere sub fide & custodia, ut non sit in eius potestate an fugere. An debeat remittere scripturas si ipsum examinauit, & confessus est maleficium.

¶ §. Super his. ¶ In causis criminalibus qui idoneos fidei iussores nō dat, pendente appellatiōe detinetur in carcere. h. d. Et quidam intelligunt quod detinetur. idest remittitur ad iudicem appellationis sub fide & custodia. & per iudicem appellatiōis detinetur: vel etiam detinetur per iudicem à quo ad instantiam iudicis ad quem. & istud magis placet. Et intellige quando veniebat imponenda poena pecuniaria applicanda fisco, tūc enim detinetur in carcere si nō dat fidei iussores. Si autem veniret apponēda poena corporalis, etiam si daret fidei iussores nō esset relaxandus. quia sententia condemnatoria non habet executionem. ¶ Not. tria. Primò dum dicit. [Nō nisi audita.] & c. quod etiam in causa criminali vel capitali de iure ciuili non potest appellari ab interlocutoria. sed solum à diffinitiuā. ¶ Item not. in ver. [Exempla.] quod nō sunt danda originalia in sententia vel scriptura alteri parti. sed copia tantum de communibus vel productis per alteram partem. vt etiam hic in gl. super isto verbo. ¶ Item no. in ver. [ad scriptura.] vbi glo. exponit scripturas siue tabelliones secundum Bart. quia instrumenta possunt produci coram notario banchi: licet iudex non sit præsens. Contrarium videtur determinari per Bal. in auth. quæ supplicatio. §. de preci. impera. offeren. Dicit vt ibi. & quod no. Bar. in l. si finita. §. Julianus. ff. de damno infec. Per istum tex. dicunt Doc. ¶ q. si ius

Pauli de Castro Secunda super Codice.

dex secularis capiat clericum pro maleficio. deinde requisitus ab episcopo ipsum remittit, debet remittere sub fide & custodia: ut non sit in eius potestate aufugere. Sed an debeat remittere scripturas si ipsum examinavit: & confessus est maleficio: & videtur quod non: quia non valet confessio coram non suo iudice facta. Doctores tenent contrarium. quia saltem facit indicium. quando autem unus iudex competens remittit ad alium competentem iudicem, vide quod no. Bar. in l. magistratibus. ff. de iurisd. om. iud. di. & l. diuus. de custo. reorum.

§. Ne temere. Frustratorie appellans punitur extra ordinariē. h. d. Et dic q si appellauit ubi erat prohibita appellatio, imponitur poena de qua in gl. ita loquitur. l. ab executione. quam allegat glossa. Si autem non erat casus in quo erat prohibita: tamen erat manifeste frustratoria, tunc poena est extraordinaria secundum Doct. dicit Bal. quod de iure canonico hoc non seruatur: ne addatur afflictio afflictio. sufficit enim quod condemnatur in expensis, & succumbat in causa. nec etiā seruatur in practica de iure ciuili. Et nota q non loquitur solum de illo qui fuit persecutus. & ad finem produxit frustratoriā appellationem. ut patet in verbo [persecutus.]

¶ Quando appellatur incontinenti, an sufficiat appellare uia uoce iudice adhuc sedente pro tribunali, & quid si processerit ad alios actus extraneos?

§. Sin autem. Hæc est sexta pars huius. l. & dicit q in propria causa debet appellari infra biduum. sed in aliena infra triduum. Vel dic q in propria debet appellari vel eadem die, vel sequenti. sed in aliena vel eadem die vel duobus sequentibus, & hoc quando sciuit sententiam latam. quando autem ignorauit, tunc a tempore sciētię pot appellare die sequenti, vel sequenti. ut ff. quando appelladū sit. l. ij. §. dies. & no. in aut. quæ hic ponitur: per quam corrigitur q hic dicitur: ut hodie infra decem dies à recitatione sententię. Et no. glo. tenet q tūc dicitur appellari incontinēti, ut sufficiat appellare uia uoce quando appellat iudice sedente pro tribunali. & q non diuertit adhuc ad extraneos actus. & hoc mihi uidetur notandū. & adhuc iudice sedente pro tribunali: si processerit ad alios actus: ut quia fortē dederat alias sententiās, non admittitur appellatio facta uia uoce secundū hanc gl. sed puto hoc nimis rigorosum. & q quousq; sedeat pro tribunali, licet diuertisset ad alios actus: talis appellatio admittatur & q censetur facta incontinenti. ar. s. de inst. & subfi. l. pe. in fi.

§. Apostolos. Hæc est vltima pars. in qua dicitur q iudex à quo appellatur debet dare apostolos: etiam non requisitus ab appellante: & sine aliqua dilatione. & q appellans non tenetur cauere de appellatione prosequenda. Primum dictum debet intelligi quando iudex à quo detulit appellationem: & tunc constituet appellantem in mora si non recipit apostolos. & sic licet postea impediretur petere infra tempus debitum. de quo in l. iudicibus. infra eodem. non esset excusatus: sed deferretur appellatio. Si autem non detulit appellationem: non potest offerre apostolos antequam petantur. sed si petuntur, debet dare sic offerendo. & antequam petantur non constituit appellantem in mora. & si postea impediretur petere, appellatio non esset deserta: vel restitueretur in integrum. Ista colliguntur ex his quæ habentur in Spec. eo. tit. de appella. in tertia parte. §. sequitur. ante finē. & per Ioan. and. in nouella in. c. j. eo. tit. libr. vj. post princ. super verbo præcipimus. ubi omnia vide. Sed licet iudex posset offerre quando detulit. ut dixi. si tamen non offert, nec appellans petit infra tempus debitum, appellatio habetur pro deserta. ut j. eo. l. iudicibus. quia maior est negligentia sua in non petendo quā iudicis in non offerendo. Item q hic dicitur de cautione non præstanda. intellige scilicet de prosequenda appellatione. quia non interest appellantis hanc excipere: cum sit sibi utilius q appellatio deferatur, quam q fiat prosecutio. quia remanebit sententiā firma secundum Bal. aliter verò cautiones iudiciales quæ præstarentur in causa principali, sunt repetendę in causa appellationis, quia per appellationem fuerant extinctæ. l. cum apud Sempronium. & l. ij. ff. iud. solui. secundum eundem.

¶ Tempus appellandi an & quando currat absenti uel ignorantī: & an negligentia procuratoris in non appellando noceat domino?

AVTHENTICA.

¶ **Hodie.** Nota hic quod tempus appellationis interponendæ non currat à die latæ sententię. quia tunc si lata esset hodie, inciperet currere cras: & ista dies

non computaretur: sed currat à recitatione sententię. & sic si hodie feratur de mane, statim incipit currere. & decima die de mane est vltimus terminus. unde si appellaretur decima die de sero, non esset recipienda: quia facta extra terminum. Sed quis habeat probare si negatur fuisse factam infra terminum? Respondeo appellans: ut not. in addi. Spe. de instru. edi. §. sequitur post principium. Sed oppo. quod imò non currant à recitatione sententię, sed dudum post. ut ff. quando appellandum sit. l. j. §. dies. & l. ab eo. §. quomodo & quando iudex. Solu. scienti sententiam latam currunt à recitatione sententię: sed ignorantī non incipiunt currere: nisi postquā habuit notitiam. ut in glo. quia ita erat olim. ut d. l. j. §. dies. & ista augmentatio dierum censetur facta cum eadē qualitate secundum Doct. Sed pone lata fuit contra absentem, absens sciuit esse latam, sed nesciuit q contra eum: an currat et tēpus? Dic q non. quia ignorat illud quod erat causa appellationis fiendæ. ut not. in. c. concertationi. eo. tit. libr. vj. & quod not. Inno. in. c. j. de lit. contest. Item op. q imò currat etiam ignorantī. ut in. l. j. §. si. quando appella. sit. Solu. si quis litigauit per seipsum, & postea ipso absente lata est sententia contra eū, non incipit currere sibi tempus. nisi postquam habuit notitiam q est lata: & q contra eum dictum est. sed si litigauit per procuratorem. & ipso absente lata est contra procuratorem præsentem, tunc statim incipit currere tempus utriq; tam procuratori scienti quā domino absenti & ignorantī, ut lapso tempore non possit dominus appellare, si procurator non appellauit: & ipsi domino cōsultur cōtra ipsum procuratorem qui fuit negligens. ita loquitur contrarium. Si tamen procurator non esset soluendus, vel alio modo fuisset impeditus: posset dominus appellare in subsidium: ne perdat ius suum vel ipso iure, vel præhabita restitutione. q est securius secundū Salic. & hoc vult ista glossa. Idem si procurator colludit, vel dolose omisit appellare. De his dic per Barto. in. d. l. j. §. j. Sed negligentia procuratoris in non appellando nocet domino absenti & ignorantī, ut excludat eum ab appellatione. Dolus tamen & delictum eius puta si fuit verus contumax in non comparendo, non nocet domino, quin possit appellare. licet noceat procuratori: ut appellare non possit. ut no. Inno. in. c. ut lite non contest. licet verum contumacia ipsius domini in non comparando bene sibi noceat: ut not. per Barto. in. d. l. j. in fine. quando appella. sit. & per l. i. d. c. j. Cetera vide hic per Bal. qui plura tangit.

¶ Sicut appellatur à sententiā diffinitiuā, ita & ab electione facta de ipso alioquin publica autoritate & utilitate.

¶ Qui non appellat, censetur consentire in actu facto contra eum.

¶ Ex sententiā à qua non fuit appellatum an oriatur uel tollatur naturalis obligatio.

¶ In causa appellationis tenetur appellans probare. scilicet se iuste appellasse, & perire sequens quod l. x. dies: & quæ à grauamine, uel iniusta sententiā. & quid super negotio principali?

¶ Quod ualeat electio, uel etiam sententiā lata contra priuilegium principis.

¶ Si oriatur contentio de ualore priuilegi, quod solus princeps cognoscere.

LEX

VII.

¶ **I qui ad ciuilia.** Electus ad munera publica autoritate & utilitate cōtra priuilegia quæ habebat à principe, potest appellare si uult: & appellationem suam iustam probare. quod si non fecerit, electionem confirmare uidetur tacito consensu. su. h. d. ¶ No. q sicut appellatur à sententiā diffinitiuā, ita & ab electione facta de ipso ad officia publica. q est verum quando sunt publica autoritate & utilitate: & sic illa electio habet vim sententię: sed si autoritate, sed non utilitate: ut est tutela & cura, non debet appellare: sed infra tempus debitum se excusare: ut in t. de excu. tuto. Et si pronuntiat contra excusationem probatā, tunc poterit appellare: ut hic in glossa super verbo. [utatur.] ver. [Item hoc.] ¶ Decidit nota quod qui non appellat, censetur consentire in actu facto contra eum. Et propter hoc uidetur quod ex sententiā à qua non fuit appellatum oriatur uel tollatur naturalis obligatio: quæ oriatur uel tollitur simplici consensu: ut l. fidei. & naturalis. ff. d. de solu. Tu de isto passu vide Bar. in l. Iulianus verum debitorem. ff. de condi. indebi. ¶ Item nota tertio: & ad hoc allegatur q in causa appellationis tenetur appellans probare: hoc est verū q tenetur probare se iuste appellasse: & per consequens q infra decem dies: & quod à grauamine. uel iniusta sententiā. Ceterū super negotio principali de quo agitur, incūbit onus probandi ei cui prius incūbebat: & hoc vult gl. si magna Bart. hic aliter quæcūq;

quantulum plenus distinguit. vide hic per eū. & in l. j. si tut. vel
 5 cur. appel. ¶ Vltimò not. quòd valet electio vel etiam sententia la-
 ta cōtra priuilegium principis. Nam hic iste habebat priuilegiū
 vocationis: & tamē fuit vocatus ad quā nō poterat vocari de iu-
 re. & dicitur quod potest appellare ergo vocatio tenuit aliā ap-
 pellare nō posset. vt in glō. ij. Sed hoc dīc verum. quia ista voca-
 tio vel electio nō cōtinebat iuris errorem expressum: tale enim
 priuilegium faciebat ius. vnde si in electione fuisset dictum nō
 obstat priuilegio principis, nō valeret electio: quia esset expres-
 6 sus error: sed si nō fuit hoc dictum, valet. quia est contra ius par-
 tis: nō cōtra ius publicum. ¶ De valore autem priuilegium prin-
 cipis si orta est contentio, solus princeps potest cognoscere vt in
 c. cum venisset. extra de iudi.

LEX VIII.

1 **I**contra. ¶ Si appellans nō prosequitur appella-
 tionem infra tēpora debita, mittitur sen-
 tentia executio: nisi fuerit super negocio tractatum. h.
 d. Tractatio ergo biēnio quod datur ad prosequendum.
 vt j. titu. j. auth. hī qui potest actor adire iudicem a quo, & pete-
 re partem citari ad dicendum causam quare nō debeat sententiam
 mandari executioni: cum appellatio sit deserta, aduersarius pote-
 rit comparere: & allegare cōtrarium, quod imò nō sit deserta:
 ostendēdo vel quòd sit lata sententia cōtraria, vel nō sit lata, quod
 per eum nō stetit, sed per iudicem: & quòd ipse fecit totum pos-
 se suum. vt j. titu. j. l. si. §. illud. per hunc modum euitabitur magnus
 circuitus secundum Ang. facit l. quoniam nonnulli. j. eo.

LEX IX.

1 **D**ominus. ¶ Dominus potest prosequi appella-
 tionem interpositam a procuratore
 suo. h. d. Sed an ipse procurator? Dic quod non. vt j. l.
 proxi. si habebat mādātum solum ad primā instātiā:
 quia officium suū erat finitum. vt nō. in l. inuitus. §. de procu. sed
 si habebat mādātum ad lites futuras, tūc bene poterat. vt nō. in d.
 l. inuitus. & ipsi domino quæsitum est ius vtile instātiæ ex fa-
 cto procuratoris: etiam sine celsione. & eam poterit prosequi etiā
 procuratore inuito: licet non possim ipsum reuocare post litem
 contest. l. post litem. iuncta l. in causæ. §. si. ff. de procu.

2 **C**urator & etiam tutor ad litem pupilli vel adulti constituit actorem ante litem cō-
 testatam: post uerò etiam procuratorem.
 Quod constituat eum decreto iudicis.
 Quod possit etiam constitui a iudice ad requisitionem tutoris vel curatoris.
 3 Verbum calculum quid importet?
 4 Sicut procurator constituitur ad litem, licet eius officium finiat per sententiam, nihilom-
 inus appellat: ita & actor potest & debet appellare licet eius officium finiat.
 Officiū actoris generalis ad omnia negotia. tantum durat quantum officium tutoris
 vel curatoris.

LEX X.

1 **S**actor. ¶ Appellationem interpositam ab a ctore
 tutoris vel curatoris qui ipsum dedit pro-
 sequitur vel ipse minor factus maior, vel tutor aut cu-
 2 rator qui ipsum dedit. h. d. & est bona l. ¶ No. primò q
 curator & etiā tutor ad litem pupilli vel adulti constituit actore,
 quasi dicat nō procuratore. quod est verū ante lit. cōtesta. postea
 verò etiā procuratorem. vt in l. nec. §. de procu. Item not. iuncta
 glō. quod ipsum constituit cum decreto iudicis. & ista practica
 traditur hic. dum dicit. [A curatore ordinatus.] supple cum de-
 creto iudicis. Sed alius modus cōstituendi est. quod detur a iu-
 dice ad requisitionem tutoris vel curatoris: vt instit. de curato. §.
 2 si. de quo vide per Bar. in l. actor. ff. rem ra. hab. ¶ Item no. q. ver-
 bum calculus vel calculum sumitur pro sententia diffinitiuā. sed
 aliter sumitur. §. de errore calculi: tamen habent similitudinē ad-
 inuicem: quia sicut per calculum computatur omnis ratio quæ
 4 viget inter partes, ita & per sententiam tota causa: & quicquid agi-
 tatum est. ¶ Item no. quod sicut procurator constituitur ad litem:
 licet eius officium finiat per sententiam, nihilominus appellat.
 vt in l. inuitus. §. de procu. ita & actor potest & debet appellare: li-
 cet eius officium finiat. quod tamē est verum si erat actor spe-
 cialis ad vnam litem. sed si esset generalis ad omnia negotia, tan-
 tum duraret eius officium quantum officium tutoris vel curato-
 ris qui ipsum dederunt vel dari fecerunt. & istum tex. alleg. Inn.
 in c. auditis. de electio. in j. col. ad quæstionem de appellante: ne
 fiat electio sine consensu capituli, vt ipse nō prosequatur: sed
 ipsum capitulum.

2 **S**ententia lata contra manifestum valet.
 3 Differentia inter ciues & incolat.

4 **D**iffinitiuā. Adde
 l. pe. c. de arbit. Car.
 zaba. in. c. dilectus.
 in no. de fid. instru.

LEX XI.

1 **I**ues. ¶ Licet quis habeat iustitiā manifestā, senten-
 tia tamen lata contra eum valet. & si nō appel-
 lat, non admittitur postea ad probandam iustitiā suā.
 h. d. Et hoc est verum quando in sententia nō contine-
 tur error expressus: quia tunc esset nulla. vt in l. j. §. Item cum cō-
 2 tra sacras. ff. quæ senten. sine appel. rescind. ¶ Not. ergo quòd va-
 let sententia contra manifestam iustitiā facit. l. palam. §. penul-
 timo. ff. de riptu nuptia. quia manifestum non habet causam per-
 manentem, sed transeuntem: vt si quis in platea præsentē popu-
 lo aliquem occideret. nam non semper hæc occisio respicitur à
 populo: valet ergo talis sententia qua absolueretur tanquam in-
 nocens, licet sit contra manifestum: sed contra notorium quòd
 habet causam permanentem non videtur valere: quia continet
 errorem expressum: vt si pronuntiaretur palatium potestatis nō
 esse in platea: vel Titium non carere oculis: cum careat. & ita vi-
 detur intelligi. c. ij. de purg. vulg. & quod notat Io. and. in. c. quo-
 niam contra de proba. & vide Bal. in. l. j. §. ne filius pro patre. &
 quòd no. Bar. in. l. hæredes palam. in prin. ff. de testa. quæ sit diffi-
 rentia inter notorium & manifestum. & s. quomodo & quando
 iud. auth. qui semel. & super hoc solet allegari ista. l. cum iua glo.
 3 & per Cano. in. c. vestra. de cohabi. cler. & mu. ¶ Glō. j. ponit dif-
 ferentiam inter ciues & incolat duobus modis. tamen non vidē-
 tur bonæ. quia ciues possunt dici non originarij, qui tamen fue-
 runt recepti ad ciuitatem: vt in l. j. ad municipa. Dicit hic Bal.
 quòd in dubio si fieret mentio de ciuibz, debet intelligi de ori-
 ginarijs. & si sunt concessæ repræsalia, contra ciues alicuius ciui-
 tatis, non videntur concessæ nisi contra originarios. arg. in. fi. s. de
 his qui ve. æta. impetra. qd non puto semper verum. Quid enim
 si non erant originarij: si tamen habuerunt officia, & fuerunt cau-
 sa repræsaliarum concedendarum? Certè cum sint culpabiles.
 multo magis ipsi comprehenduntur.

LEX XII.

1 **I**nimè. ¶ Condemnatus in ciuili si appellat, nō de-
 bet in carcere detineri: vel incarcerari. sed
 in criminali propter defectum fideiussoris bene pōt
 detineri. h. d. Si ergo feci te condemnari, & tu appella-
 sti: & ego peto a iudice q te faciat capi, & incarcerari: quia præ-
 sumptio est pro me pro quo lata est iententia: & ipse est nō solu-
 do: vnde est dubium q aufugiat, non debet hoc fieri: quia videre
 tur fieri potius: propter hoc quod appellat. Si tamē fuisset captus
 tanquam suspectus de fuga, vt daret fideiussores: quia extabant
 indicia fugæ, & condemnatus est, non debet propterea relaxari
 si non dat fideiussores de non fugiendo. sed de sistendo iuri. & ea-
 dem ratione si condemnatus est in causa criminali, in qua venit
 imponenda poena pecuniaria: nam debuit ab ipso principio capi
 & incarcerari si non dabat fideiussores de soluendo. vt no-
 tatur in. l. j. vel secunda. de custo. reo. similiter detinebitur in car-
 cere si appellat nisi fideiussores det: siue sit soluendo, siue non: &
 hoc est speciale fauore reipubli. vt criminofus debeat dare fideiuf-
 sores cum accusatur vel inquiritur de crimine. aliās ponitur in
 carcere. non dico in compedibus: quia pendente appellatione ni-
 hil est innouandum de eo quòd rite factum est. vt s. eod. l. iij.

2 **S**i causa est commissa consulenda, an possit postea iudex recipere aliqua iura vel in-
 strumenta partis?

LEX XIII.

1 **X**illo. ¶ Lite pendente per appellationem vel cō-
 sultationem nō debet per iudicē a quo ali-
 2 quid innouaretur ex rescripto principis. h. d. ¶ Et di-
 cit Bar. quòd si causa est commissa consulenda, nō de-
 bet iudex postea recipere aliqua iura vel instrumenta partis: mi-
 hi non placet hoc. quia potest recipere. & ad consultorem mitte-
 re: nisi esset conclusum in causa: quia postea non audiretur. cum
 conclusio liget manus iudici & parti. ideo dicitur conclusio. vt in
 c. pastoralis. de cau. pos. & propriè.

2 **R**es dicitur iudicata etiam si appellatur: vel potest appellari.
 3 Differentia inter sententiam & rem iudicatam.

LEX XIII.

1 **I**tigatoribus. ¶ Cum appellatur illico vel inconti-
 nenti, non expedit appellare in scri-
 xx 2

ptis: nec dare libellum appellatorum: quia potest appellare viua voce. h. d. & sic releuatur in hoc. quia non expedit ut dicat q̄ sunt dicenda in libello appellatorio: sed sufficit dicere appello, & dici tur incontinenti vel ilico appellare quando appellat iudice sedē te pro tribunali: & antequam diuertat ad alios actus secundum gl. Vel dic si diuertit, si tamen adhuc sedet pro tribunali. ut dixi.

2 s. eo. l. eos. & no. hic quod res dicat iudicata etiam si appelletur, vel potest appellari: licet alij dicant contrarium. q̄ tunc demum cum non appellatur, vel cū appellatio est deserta: quia tunc trāsit in rem iudicatam. Sed prima opi. verior est. Nam differentia inter sententiam: & rem iudi. est. quia sententia consistit in facto iudicis qui eam fert: res iudicata dicitur tenore sententia & eius esse ctus: ut no. in l. j. ff. de re iudi.

3 Iudices qui mittunt causas consulentes, debent omnia acta mittere ad consultorem. & si aliqua non mittunt. & propter hoc altera pars ledatur, iudex qui maliciose fecit infamatur.

LEX XV.

1 **E** causas. Iudex qui causam remittit ad principem terminandam, debet omnia acta mittere: quia a sententia principis non potest appellari: ideo cautius est agendum: & iudex qui non omnia misit infamatur. h. d. facit. j. eod. l. addictos. ibi cum dicit ut ibi diligenter. & c. Et no. contra iudices qui causas mittunt consulendas, ut debeant omnia acta mittere ad consultorem: & aliqua non mittunt, & propter hoc altera pars ledatur, iudex qui maliciose fecit infamatur. quod tene mentis.

2 Quod sit differentia inter imaginem, & rem ipsam. Differentia inter legitimatum, & dispensatum.

LEX XVI.

1 **O**s etiam. A delegato principis potest appellari: licet representet imaginem principis: a quo appellari non potest. h. d. Et no. non esse idē imaginem: & rem ipsam. facit. l. j. s. de iure annu. aureo. & sic est differentia inter legitimatum, & dispensatum. quia legitimatus est verē legitimus. sed dispensatus non verē, sed secū dum imaginem: ideo legitimatio habet effectum in omnibus: sed dispensatio non. nisi in causis expressis in quibus fit.

LEX XVII.

1 **I**apud. A prætor appellatur ad præfectum vrbis. h. d. Et loquitur in ciuitate Romana: ubi erat prætor vrbis: & prætor peregrinus. qui cognoscebat in causis ciuilibus. & præfectus vrbis. qui in causis criminalibus: & multa gerebat pertinentia ad commodum populi: ut in tit. de offic. præfecti. vrb.

2 Apostoli quod sint petendi: aliis quod appellans videatur appellationi renuntiare.

3 An sufficiat quod sit lapsus annus ut possit peti executio sententia, cum biennium non detur nisi appellans fuerit in primo anno impeditus: & quod sufficiat modicum impedimentum.

LEX XVIII.

1 **V**oniam nonnulli. Si appellatio deserratur propter apostolos non petitos, vel propter prosecutionem omisam, sententia executioni mandatur. h. d. Et hoc si appellans erat maior. xxv. an. aliis restitueretur ad prosequendum. ut s. eo. l. si contra maiorem. Et not. q̄ apostoli sunt petendi: aliis appellans videtur appellationi renuntiare. quod dic ut in c. ab eo. de ap. pel. lib. vj. & dic ut ibi no. per lo. an. possunt tamen per iudicem concedi etiam non petenti. ut s. eo. l. eos in fi. quod dic ut ibi. Et tunc petitur executio sententia: quando lapsus esset biennium.

2 Sed an sufficiat q̄ sit lapsus annus, cum biennium detur si in primo anno fuit impeditus: Videtur quod sic. quia intentio petentis executionem videtur fundata eo ipso q̄ lapsus est annus, si appellans non probat q̄ in illo anno habuit impedimentum. ut in cle. sicut. eo. ti. Tamen securius est expectare lapsum biennij. quia modicum impedimentum sufficit ut detur secundus annus & facile esset hoc probare. Et dic ut no. in auth. ei qui. j. tit. j.

3 Statutum licet dicat quod a sententia potest appellari: poterit tamen appellari a sententia sui vicarij, vel delegati.

LEX XIX.

1 **P**roconsulibus. A quolibet iudice excepto præfec. præto. pōt appellari. etiam a vicario præfecti. præto. & si appellatio non recipitur, appellans potest prosequi ac si recepta

fuisse. & si succubuit puniatur. si obtinuit iudex qui non recepit, mulctabitur. h. d. Bar. Et no. in prin. dum dicit. Qui vice præfecti non appellatur. poterit tamen appellari a sententia sui vicarij, vel delegati. nam a præfecto prætorio non appellabatur. ut hic. ibi dum dicit. A præfectis autem. & tamen appellatur ab eo qui eius vicem tenet.

LEX XX.

1 **T**in maioribus. Non indiget summaris: quia brevis est.

2 Consilium pro familia alicuius rectoris quod quando videt ipsum rectorem aliquem facere quod non sit iuridicum, protestetur eidem: & faciat notarium rogatum: alia tanquam consensu punietur in synodatu.

LEX XXI.

1 **V**oniam iudices. Iudices qui non recipiunt appellationē puniuntur. & etiam officiales eorum non resistentes eidē. h. d. Sic & subditus potest resistere prælato cum male facit. ut j. de pala. sacra. largi. l. prisco. li. xij. l. omnes iudices. de decuri. in fi. lib. x. Dicit ergo duo ista. l. & vide Inn. in c. dilectio. el. j. de foro compe. & no. Cy. j. vnde vi. l. j. in fi. Et not. cōsiliū pro familia alicuius rectoris quod quando videt ipsum rectorem aliquid facere quod non sit iuridicum, protestetur eidem, & faciat notarium rogatum. aliis tanquā cōsentientes puniet in synodatu.

2 Tempus dandorum apostolorum sicut currit iudici, ita & parti ad petendum: & si non petit, censetur appellationi renuntiasse.

3 Quia si sententia fuit lata contra absentem & ignorantem: & nu. s.

4 Officiales quod puniuntur si patiuntur rectorem facere non debet.

LEX XXIII.

1 **V**dicibus. Iudices debent appellationes recipere: & apostolos dare infra. xxx. dies a die late sententia: aliis tam ipsi quam eorum officiales puniuntur. h. d. Et ista est principalior. l. quæ allegatur de tempore dandorum apostolorum. quod sunt. xxx. dies. Sed mirum est quod dicit eos currere a die late sententia: cum non detur nisi ratione appellationis. Si enim non appellatur, non dantur: sed potest esse quod post latam sententiam non fuit appellatum incontinēti. Quid enim si lata est contra absentē, qui perauit esse latam per mensem, & ultra: & sic non cucurrit tempus ad appellandum nisi a tempore scientia. ut l. ab eo. s. quando & quando iudex. & sic appellauit post mensem: & tamen in tex. vult q̄ tempus dandorum apostolorum iudici currit etiam si tequam sit appellatum. quod videtur extraneum. De hoc vido in c. ab eo. e. tit. lib. vj. Et q̄ ibi no. lo. an. in nouella: nam non videtur posse intelligi q̄ hic dicitur. nisi quando a tpe scientia incōpit currere tempus appellandi: aliis esset extraneum q̄ curreret istud tēpus antequam esset appellatum. Et no. q̄ sicut currit iudici ad dandum: ita & parti ad petendū: ut ibi. & si non petit, censetur appellationi renuntiasse. Et not. etiam officiales puniri si patiuntur rectorem facere quod facere non debet.

LEX XXV.

1 **T**in mulctis. Videbatur contrarium eius q̄ hic dicitur. quia mulcta imponitur propter contumacem: & contumax non appellat. Sed dic non appellat in negotio principali de quo agitur: sed ab impositione mulctæ sic. ut hic patet. Sed op. de l. mulcta. de verbo. sig. So. hic loquitur in poena quæ imponitur iudice. ibi a lege: a cuius iniquitate non potest appellari. ut ibi. Hoc tamen declara: ut ibi per Barto. & in l. j. de doli exceptio.

LEX XXVI.

1 **V**m post. A sententia procuratoris casus appellatur ad præfectum vrbis. qui propter breuitatem causæ vel longinquitatem itineris potest causam in partibus delegare. h. d. Et hoc videmus quotidie fieri in curia Romana: ad quam appellatur: quia ut plurimum remittunt causas in partibus delegando eas, quando sunt parue causæ: vel essent causæ prophane. non beneficiale: illas enim retinent in curia.

2 Electiones officialium. & extractions que sunt ad officia publica de burso communi, debent fieri in consilio publico.

Quod

Quod idem sit in quibuslibet officiis alicuius universitatis.

1 Actus nullus si fuerit per superiorem confirmatus, an reconualecat.

LEX XXVII.

1 **O**minationes. ¶ Ab actu nullo non est necesse appellare. h. d. ¶ Et not. q. electiones officialium, id est extractions quæ fiunt ad officia publica de bursa comuni, debent fieri in consilio publico. aliis non valet. & idem in quibuslibet officiis alicuius universitatis. puta collegij. & ita videmus fieri cum extrahitur prior collegij: quia congregatur collegium. facit. si constat. ff. eo. ¶ Sed quid si actus nullus fuerit per superiorem confirmatus, an reconualecat? Dic q. si confirmatio erat regulariter necessaria pro complemento electionis, non reconualecat actus: quia electio tunc habet duas partes. & quælibet debet esse valida. Inominatio inferiorum, & confirmatio superioris. Sed si electio non indigebat regulariter confirmatione superioris: & tamē fuit confirmata. tunc illa confirmatio non censetur facta nisi ad finem reconualecendi. Et si esset superioris qui potest actum reddere validum, reconualeceret: ut in l. adoptio. de adoptio.

2 Appellans quid non possit renuntiare appellationi in præiudicium appellati, quando pars appellata fuit citata, & comparuit.

LEX XXVIII.

1 **I**quis libellos. ¶ Appellans potest pœnitere. & appellatorios libellos retrahere. vel appellationi renuntiare. h. d. Et hoc est verum quo ad te. & ad sui præiudiciū. non in præiudiciū partis aduersæ: quæ potest illam appellationē prosequi pro suo interesse, vi j. e. l. ampliore. & quando prouo. non est necesse. l. fin. iuncto c. j. extra eo. De hoc per Cy. in l. per hanc. j. tit. j. & tãgitur in d. l. si. & vide in addi. Spe. de appel. & in quibus. & in addi. que incipit. Ad hoc facit. & de libel. conce. §. nunc ostendamus. ver. porro. & vide c. quamuis. versic. ceterum. de elec. lib. vj. ¶ Et hoc intelligo quando pars appellata fuit citata, & comparuisset: ut in eius præiudiciū non posset appellans renuntiare: quia sibi censetur ius quæsitum, secus si non esset citata adhuc: ut argu. in authen. qui semel. s. quomodo & quando iudex.

2 Cardinales habent hanc prerogativam ex consuetudine quod si obuiant alicui qui ducatur ad iustitiam, possunt ipsam eximere de manu familie ponendo capellum super caput eius.

3 Condemnatus ad mortem, vel ad membri mutilationem, an possit infra tempus appellandi duci ad iustitiam.

LEX XXIX.

1 **A**ddictos. ¶ Damnatos ad mortē nulli licet violenter eximere de manu familie: sed pro eis permittitur cuilibet appellare ad iudicem competentem: nec debet appellari ad principem omisso medio. Et si iudex appellationis confirmat sententiā, executio pertinet ad eum. hoc dicit. tota lex. ¶ Primum dictum fallit in Cardinalibus, qui habent hanc prerogativam ex consuetudine: ut inquit Bal. q. si obuiant alicui qui ducatur ad iustitiam, possunt ipsum eximere de manu familie ponendo capellum super caput eius: q. ita seruatur de facto. Pro secundo dicto concordat l. non tatum. ff. eo. tit. & est casus in quo auditur appellans, etiam si sua pecuniariter non interest: scilicet quando est condemnatus ad mortem, vel membri mutilationem: ut d. l. non tatum. ¶ Et dicitur quidam per hanc l. q. condemnatus ad talia potest etiā infra tempus appellandi duci ad iustitiam: quia hic ducatur. dum dicit. [Addictos.] Imperator dicit quod non debet aliquis auferri de manibus familie: quia potest alia via uti. scilicet appellare pro ipso, si tempora suffragantur. Contrarium tenent Doc. nec fuit intentio istius l. dicere: sed vult dicere quod si ducatur ad iustitiam, super tempore quo possunt duci: scilicet tempore quo sententiā transluit in rem iudicatam, non debent de manibus familie eripi per aliquem: quia ille poterat antequā haberetur tempus appellare pro eis: & magis poterat proficere sibi quā eximendo de facto: ut not. in l. qui ultimo. ff. de pœn. nā si in civilibus non potest fieri executio infra tempus quo potest appellari: ut in tit. nil no. appel. interpo. l. j. multominus in criminalibus. ubi agitur de maiori præiudicio: ut hic in ver. [ut ibi diligentius &c.] & ff. ad carbo. l. j. sed & si quis. In tertio verò dicto Canonistæ dicunt contra: q. ad Papam potest appellari omnis medijs: & hoc ut faciant curiam Papæ bonā. De ultimo dicto &c. ut dixi s. eo. l. eos. in glo. quæ incipit: nota formam sententiæ.

LEX XXX.

1 **I**quis prouocatio. ¶ Ab iniusta sententiā potest appellari. Itē propter iniuriā facti potest appellari: & in totū iurisdicctio iudicis reculari. h. d. secū dū sec. Plac. notabilem qui vult q. licet per appellationem talis iniuria facti tam illata non possit retractari: attamē est sufficiens talis appellatio ad recusandum iudicē: & omnē eius iurisdicctioem: licet ergo de iure civilis iudex ordinarius non recusetur. l. apertis. simi. s. de iudi. si tamē prorūpat ad aliquā iniuriā verborū, vel etiā facti, pōt ab eo appellari: nō ut reuocet iniuriā: sed ut eximat ab eius iurisdicctioe: & ex toto declinetur: ut etiā probatur. in l. j. s. si quacūq. prædī. po. & hoc tenet Guil. de eu. in l. arbitrio. qui satis dare cogatur. & Plac. hic. & propter hoc ista l. est nota.

LEX XXXI.

1 **A**ppellationem. ¶ Si appellatio non recipitur, vel apostoli non denatur ad exponēdā querimoniā de iudice, ut ex hoc puniatur pœna. l. quoniam iudices. s. eo. diuersa tempora statuuntur secū dū diuersitatem iudicij: aliquādo annus: aliquñ lex mēses: aliquādo quatuor. h. d. in effectu.

2 Legum correctio est euitanda: & ea quæ non mutantur non debemus dicere in dubio quod mutata vel correctæ sint.

3 Quando appellatur a vicario, puta potestatis vel episcopi, non appellatur ad ipsum potestatem vel episcopum: sed ad superiorem potestatem vel episcopum, ad quem appellaretur si lata esset sententiā a potestate vel episcopo.

4 Si aliquis constitutus in maiori dignitate, puta dux efficiatur praefes provincie: tunc appellabitur ab eo tanquam a praefide: non tanquam a duce.

5 Instrumenta cause possunt produci coram notarijs absque praesentia iudicis: licet testes secus.

6 Si causa fuit commissa consulenda alicui iurisperito, non doctori. & postea efficiatur doctor, antequam consulat quod debeat habere salarium quod datur doctori.

7 Adunctus alteri iudici maiorem iurisdictionem vel dignitatem habenti consequitur privilegium ex persona illius, ut ad eundem debeat appellari, ad quem appellatur ab illo.

Si habeo causam cum clerico & laico: sicut possunt convenire clericum coram episcopo: puta & laicum socium eius.

LEX XXXII.

1 **P**ræcipimus. ¶ Dicitur hic bar. q. ista l. satis est fastidiosa: quia nū est in viū. Et ponit cū appellatur ad principem quis cognoscat de appellatione: quia princeps alijs occupatus non potest vacare negotijs singulariū personarū. vnde cū ipse haberet in curia sua multos nobiles & magnates ad consilia sua, per hanc l. committit quibusdā qui habeant cognoscere. Et primò quando appellatur ad iudicē spectabili. ut sunt procōsules, & comites oriētis. vel a vicarijs eorū, committit q. praefectus praetorio: & quæstor palatii habeant cognoscere & pronūtiare infra fatalia. & hoc usq. ad ver. [quod si a duce.] & sic duo debent esse iudices. Secūdo quando appellatur ad sententiā clarissimorū iudicū. ut est praefes provincie: & tūc committit praefecto praetorio dūtaxat: & sic erit vnus tatum iudex. usq. ibi: [in his autem.] Tertio ponit qui debeant scribere in prædictis appellationibus. Et dicit q. notarij vel libellēes ipsius Imperatoris, qui fortē erāt in curia principis deputati: ut sunt scriptores in Romana curia. usque ibi: [officijs.] Quarto ponit si prædicti ferāt sententiā confirmatorias primæ sententiæ: quis mittet eas executioi. & dicit q. officiales temporalium iudicū cū quæstoribus. de quo. s. usq. ibi: [hæc si.] Quinto quid iuris quando appellatur ad sententiā delegati. & dicit q. cognoscat delegas: quando est inferior a principe, & delegatus non est illustris. usq. ibi. [Nostris.] Ibi reperit ea quæ dixit de libellēlibus vel notarijs. usq. ibi: [sanē.] Ibi loquitur cū appellatur ad sententiā illustriū virorū: & tūc vult q. expectetur cognitio ipsius Imperatoris: etiā si non erat illustris tempore commissionis. si tamē reperitur tempore sententiæ: & etiā si non erat solus. sed alius erat sibi associatus, qui non erat illustris. Vltimò dicit q. ea quæ in hac l. non sunt expressa reservant. ¶ Et propter hoc allegatur q. legū correctio est euitanda. & q. ea q. non mutantur non debemus dicere in dubio q. mutata vel correctæ sint. vnde dicit gl. alibi. Si thema pōt duci line correctioe, ducenda est: ut no. gl. in l. dāni. §. si is qui vicinas, de dam. infe. ff. Vltimò tam pro summario quā pro calu in terminis huius l. vide gl. fi. q. plenē & ordinatē recolligit omnes calus. ¶ No. ex prima parte.

XX 3

primò dum dicit. [Vel vicarij. Jp quando appellatur à vicario. puta potestatis vel episcopi, nō appellatur ad ipsum potestatem vel episcopū: quia cēsetur idē tribunal. sed ad superiorē potestatis vel episcopū, ad quē appellaretur si lata esset sentētia à potestate vel episcopo. de hoc. in. c. ij. de cōsuetu. lib. vj. ¶ Itē no. in. ij. parte in ver. [quod si à duce. Jp si aliquis cōstitutus in maiori dignitate: puta dux efficiatur præsides prouincie, & appelletur ab eo, nō appellatur ab eo tanquā à duce: sed tanquā à præsidente. Ideo dicitur Doc. q. à rege Frācie, qui habet comitatū Vasconie, si cognoscat ut Comes, appellat ad superiorē Comitatus: qui est rex Anglie. nō ad superiorē ipsius regis. qui est Imperator: licet quidam dicāt q. nō cognoscat superiorē. ¶ Itē in tertia parte i ver. [in his.] No. q. instrumēta causae possunt produci corā notarijs absq. præsētia iudicis: licet testes secus. ut no. in. l. hac cōsultissima. §. si. de testa. de hoc in. l. eos. §. eo. in. §. si quis aut. & in aut. quae suppli-
catio. de preci. impera. offe. ¶ In vltima parte. l. in ver. [licet antea priuato &c.] No. ar. secundū Bar. q. si causa fuit cōmissa cōsulenda alicui iurisperito nō doctori: & postea efficiatur doctor, antequā consultat debet habere salariū q. datur doctori inspecto tempore
quo dat consiliū: non illo quo causa fuit commissā: ut hic. ¶ Item not. in ver. [eodem obseruando.] q. adiunctus alteri iudici maiorem iurisdictionem vel dignitatem habenti consequitur priuilegium ex persona illius: ut ad eundem debeat appellari. ad quem appellatur ab illo, & ex hoc dicunt q. si habeo causam cum clerico & laico super aliquo indiuisibili. puta seruitutis: sicut possum conuenire clericum coram episcopo. ita & laicum socium eius. l. bi nos. §. de aduo. diuer. iudicio.

L E X XXXIII.

Ocasu. ¶ Quando appellatur à sententia lata super statu curialium, statuitur hic quis debeat esse iudex appellationis. h. d. & non legitur secundum glossam.

1. ¶ Iudex cum mittit causam consulendam, potest in commissione ponere & declarare opinionem suam si vult: sed non tenetur.
2. ¶ Consultor quando examinat acta, non est necesse partes esse praesentes, vel uocatas: potest tamen eas vel unam partem uocare si sibi videbitur.
3. ¶ Discordia inter duos habentes iudicare cognoscitur antequam iudicent.

L E X XXXIII.

Vbemus. ¶ Quando princeps super aliqua causa consultatur, ab eius consiliarijs parti-
bus praesentibus vel absentibus causa examinatur: & ab eorum consultationibus non appellatur. h. d. in effe-
cta. Vel dic q. à rescripto principis non appellatur supple: sed à sententia lata secundum rescriptū principis bene appellatur. ut.
l. j. §. quæsitum. & quod ibi no. ff. eo. ¶ No. post prin. ibi: [siue addi-
tum sit &c.] Jar. q. cum iudex mittit causam consulendam, potest in commissione ponere & declarare opin. suam, vel non ponere si non vult. Si ergo ponat pro vna parte, nō potest altera pars cō-
queri: quia hoc facit autoritate huius legis. quod tene menti: & si non vult hoc facere: non potest ille pro quo sentit conuerti:
quia non tenetur si non vult. ¶ Item no. post medium ibi: [siue praesentibus. &c.] quod quando consultor examinat acta, nō est necesse partes esse praesentes, vel uocatas: potest tamen eas vel vnam partem uocare si sibi videbitur: quia fortē non erat negotium plenē remissum. Vltimò not. in fi. quod discordia inter duos habentes iudicare cognoscitur antequam iudicent.

1. ¶ Inspicitur tenor sententiae cum queritur quanta sit quantitas quae petitur: non autē inspiciuntur eius effectus.
2. ¶ Statutum quod non valeat instrumentum à x. libris supra nisi sit insinuatū, & ego habeo contra te instrumentum de c. libris non insinuatū, sed inspecta paupertate tua non potes soluere ultra x. quod tamen non valeat.
3. ¶ Statutum quod de quantitate petita soluatur tantum pro libra, non inspiciuntur quantum possit exigi, sed quantum sit deuersum in libello.
4. ¶ Cum sunt duo iudices ordinarij discordantes, debent eligere tertium: & stabitur sententia illius tertij.

L E X XXXV.

Nofferendis. ¶ Per hanc legem corrigitur prin. l. praecipimus. §. eod. vbi duo deputabantur iudices ad cognoscendum de appellatione interposita à spectabili. id est praefectus pratorio, & quæstor palatij. sed hic statuitur q. si causa non excedit x. libras auri, vnus tantum eorum sufficiat: si verò excedat vsq. ad xx. libras, tunc ambo. si verò excedat xx. statuit q. in sacro consistorio debeat examinari. ¶ Et no. hic post princ. dum dicit. [Ex

ipsa scilicet sententia. Jp inspiciuntur tenor sententiae cum queritur quanta sit quantitas quae petitur. nō autē inspiciuntur effectus eius: ideo si statutū dicat q. nō valeat instrumentū à decem libris supra nisi sit insinuatū: & ego habeo contra te instrumentum. de. c. libris nō insinuatū sed inspecta paupertate tua non potes soluere ultra x. nihilominus non valeat instrumentū nō insinuatū: quia hoc nō inspiciuntur: sed distaxat tenor sententiae quae est de. c. lib. ¶ Simili-
ter si statutū dicat q. de quantitate petita soluatur tantum pro libra. nō inspiciuntur quantum possit exigi: sed quantum sit deuersum in libello. secundum Bar. & vide q. idem no. in. l. qui tabulas. ff. de fur. & de iur. om. iudi. l. si idem cum eodem. ff. de sen. in. l. quædā
§. si. ¶ No. etiam ibi. [Ita tamen.] q. cū sunt duo iudices ordinarij discordantes, debent eligere tertium. Itē q. statuitur sententia illius tertij solius subaudi. licet discrepet à sententijs aliorū duorū. in hoc verū secundū Bal. q. nō eligitur certus homo autoritate legis: ut erat hic: sed q. nō per. l. nō declarat. sed eligunt arbitrio ipsorū. tunc stat maior parti: quia ille nō habet nisi vnā vocē inter eos: q. no.
¶ Si rex cognoscat vel dux vel ut comes, appellatur ad superiorē ducatus vel comitatus: non ad superiorē regalis dignitatis.

L E X XXXVI.

Iquando. ¶ Per hanc l. corrigitur l. praecipimus ver. q. si à duce. §. eo. vbi si appellatur à duce, appellatur ad praefectum vrbis: hic dicitur q. debet appellari ad magistrū officiorū. Vel dic q. non corrigitur: quia ibi loquitur quando appellatur à duce non tanquam à duce: sed tanquam à præsidente: quia erat praeses. licet esset dux: hic verò quādo cognouit ut dux. ¶ Et sic no. q. si rex cognoscat ut dux vel ut comes, appellatur ad superiorē ducatus vel comitatus: non ad superiorē regalis dignitatis. Et si appellatur ab episcopo tanquam comite, non appellatur ad Papam: sed ad superiorē comitatus. & hoc tenent Canonistae. ut habetur in. c. Romana. §. debet. eo. tit. lib. vj.

1. ¶ Appellatus potest prosequi appellationem partis aduersae: & petere reformari sententiam: licet non appellauerit.
2. ¶ In causa appellationis si proceditur parte absente, an iudex possit supplere de falsis

L E X XXXVII.

Ampliorem. ¶ Appellationē pōt exercere tam appellās quam etiā appellatū. d. notabiliter. Et sic appellās nō pōt renūtiare appellationi in praedictū appellatū si vult p̄leg pro suo iudice. & sic debet limitari. l. si qs libellos. §. e. & vide in addi. Specu-
l. §. in qbus i addi. q. incipit. Ad hec facit. ¶ Et no. q. appellatū pōt prosequi appellationē partis aduersae: & petere reformari sententiam: licet nō appellauerit: vnde si petij à te. xx. & fuisti cōdēnatus in xv. & appellasti. ego aut nō possum petere sententiā reformari: & te in. xv. cōdēnari: ga iudex appellationis succedit i locū primi. Et ga in cā appellationis pcedit parte absente. quo casu iudex pōt etiā de facto supplere. & ad hoc allegat Bar. istū tex. & etiā aut q. semel quō & q. iudex. ibi. Pergit veritate. &c. De quo vide p̄ eū in. l. iij. §. hoc aut iudiciū. de dāno. i. §. in. l. pe. §. ad crimē. de publ. iudi. in. iij. col. Bal. dicit q. dicitur Bar. est verū cū qs abest ex iusta causa, sed si est cōtumax, nō supplet iudex. nisi quatenus acta loquūt: ut. §. de iudi. l. properādū. §. cū aut. Vel dic ut dicit Bal. no. in. l. vnica. ut quae delunt aduo. par. vbi aliter loquitur.

1. ¶ Articulus quibus quis semel respondit amplius respondere non tenetur. & si non habetur pro confesso, licet non respondeat.
2. ¶ Notarius qui scribit dicta testium, an possit abbreviando scribere talia: dicit per omnia idem quod alius.
3. ¶ Libellus quid sit?

In refutatorijs. ¶ Libelli nō debent esse verbosi: aliis oculis qbus qs semel respondit amplius rēdere nō tenet. & sic non hī pro cōfesso licet nō rēdeat. cū rēdere nō teneat secundū Bald. nā videntur captiosi si cōtingeret q. rēderet cōtrariū eius q. prius mō rēdit: quia sic incideret in p̄iurij. ergo. & c. vt. l. q. iurasse. §. si p̄r. cū ibi no. ff. de iureiur. ¶ Itē est ar. q. notarius q. scribit dicta testij possit abbreviando scribere. Talis dixit p̄ oia idem q. alius de quo. §. de hoc p̄ lo. an. de ver. sig. c. intelligētia. Bal. dicit q. de mō dato iudicis debet notarius extendere: sed si mortuus est dū dixit idem q. supra, debet intelligi quo ad cōsonātiā verborum: nō quo ad intellectu. q. de intellectu testium notarius nō potuit attestari. ¶ Et in isto tex. dicitur quod libellus est brevis scriptura claram continens intentionem agentis: ut no. in aut. offeratur. Et no.

not. q. aliquando verbum ponitur pro ratione j. de bon. vacan. l. ij. & ibi not. in glo. per pauca verba per vnam col. vt ibi not.

¶ Iudices qui ex forma statuti non possunt cognoscere nisi usque ad certam summam, si tempore sententie reperitur maior summa quam à principio, an impediuntur pronuntiare super toto?

1 **Sed enim.** ¶ Si tempore sententie summa reperitur maior quam prima facie videretur, non prohibetur iudex super toto pronuntiare. h. d. notabiliter. ¶ Et sic non pro iudicibus qui ex forma statuti non possunt cognoscere nisi usque ad certam summam, q. si tempore sententie reperitur maior summa quam à principio, non impediuntur pronuntiare super toto. ad quod vide Barto. in l. si idem cum eo dem. ff. de iuril. omnium iudicum.

De temporibus & reparationibus appellationum seu consultationum. Rubrica.

LEX I.

1 **I**quis. ¶ Tempus exercendae appellationis interpolatae à nominatione ad munera est duorum mensium à tempore sententie. h. d. secundum intellectum gl. & doc. & sic dum tex. dicit: [interponenda.] expone. id est interpolatae prosequenda. Et ratio quare detur tam modicum tempus, cum in alijs detur annus, & ex causa biennium. vt j. eo. l. si. illud. & in authent. ei qui est fauor reipus. ne diu vacent officia publica.

2 ¶ Si iudex assignat terminum unius mensis, de quod diebus debeat intelligi? Cum quis comparere ultima die termini non est necesse partem aduersam citari. 3 Cum impetratur privilegium à principe, non est necesse partem altorum citari: nisi imferret sibi praedictum. 4 Post desertionem appellationis sententia statim executioni mandatur: nec habet contrarietatem tempus quadrimestre. nec aliud tempus legale ad solutionem. 5 Si ipsa dies ultimi termini cadat in diem feriatam, debemus inspicere praecedentem non feriatam: non sequentem. & quando non inspicitur sequens nec praecedens?

LEX II.

1 **T**empora. ¶ Lex ista tractat de tempore infra quod debet inchoari processus appellationis. & de eodē tract. l. si. usque ad §. in his. Est & quoddam aliud tempus appellationis exercendae & fiendae. & de hoc loquitur illa l. si. in §. illud. & in aut. hic posita. quia est annus. & ex causa biennium. tamen debebat inchoari infra tempora de quibus hic alijs censetur appellatio deserta. hodie vero non requiruntur tot fatalia. sed sufficit quod inchoetur, & terminetur infra biennium. vt in aut. ei qui. & in cle. sicut. de appe. Et in ista l. dicitur quod aliquando sunt quatuor fatalia. Primum de sex mensibus. & si non inchoetur infra eos, datur quintus mensis xxxj. dierum. & si praeterijt, datur secundus. & si ille praeterijt, datur tertius. & sic sunt quatuor fatalia. & hoc quando appellat à praeside provinciae seu à speciali iudice. usque ad ver. [quod si ab arbitro.] & lapsus istis quatuor poterit impetrari reparatio à principe usque ad tres alios. & sic cōplebatur annus. Si vero sit appellatū à delegato principis, tunc non petitur reparatio à principe. tamen alia quatuor fatalia remanent firma. Si vero ab inferiore à principe. tunc primum fatale de sex mensibus non est nisi duorum mensium. nec petitur reparatio. Vltimò dicitur q. si vltima dies termini est feriatam, debet comparere in die praecedenti non feriatam. ¶ No. hic primo arg. dicit: [tricesimum primum diem.] q. si iudex assignat terminum unius mensis, debet intelligi de xxxj. diebus. sed de hoc per lo. and. in c. quam sit. de elec. lib. vj. aliter loquitur quod intelligitur de tot diebus quot tenet ille mensis in quo terminus fuit assignatus: de hoc vide per Bar. in l. cum bis sextus. de verb. sign. 2 ff. & ad de reg. iur. l. vbi lex. ¶ Item not. ibi: [qua petita nec aduersarium &c.] quod cum quis comparere vltima die termini, non est necesse partem aduersam facere citari: secus si infra terminum. de hoc vide per Bar. in l. item illa pars. ff. de constit. pecu. quia de vltima die pars est certa. unde debuit comparere non citata: non sic de secunda. ¶ Item not. q. cum impetratur privilegium à principe, non est necesse partem alteram citari. quod est verum. nisi imferret sibi praedictum: vt in l. ij. de nata. resti. & de adopt. l. nam ita. ¶ Item not. glo. quae incipit. Nonne. quae est singularis. q. post desertionem appellationis sententia statim executioni mandatur: nec habet cōdemnatus tempus quadrimestre: nec aliud tempus

6 legale ad solutionem. quod tene menti perpetuo. ¶ Vltimò circa si. not. q. si ipsa vltima dies termini cadat in diem feriatam, debemus inspicere praecedentem non feriatam, non sequentem. De hoc in spe. de cita. §. j. vers. Item excipitur. & de dila. §. j. vers. sed pone. & Cy. in l. ex quacuncq. §. si. si quis in ius voc. nō se. & Bar. aliter tangit hic. q. aut loquimur de termino in quo aliquid debet fieri: aut de termino infra quem. Primum casu aut fuit error expressus in citatione, vt quia fuit citatus vt compareret tali die festivo vel dominicali. & tunc non valet citatio: nec tenetur comparere die praecedenti, nec sequenti: vt in d. l. ex quacuncq. §. fin. sed si non fuit expressus error, quia fuit citatus vt compareret tali die, & non fuit dictū festiva: tunc debet comparere die sequenti. vt hic. & vide glo. in c. veniens. de accu. Aut loquimur de termino infra quem. puta q. compareat infra x. dies, & vltima dies erat feriatam, debet comparere die praecedenti non feriatam: vt in c. dilecti. de dolo & contuma.

7 ¶ Instrumenta quando producuntur nimis in fine temporis possunt repelli.

LEX III.

1 **E**mo arbitretur. ¶ Lex ista venit ad supplementationem. l. praecedentis. & dicit q. transactis temporibus de quibus ibi, deservitur appellatio. & non est licitum à principe impetrare restorationem nisi in primo casu. l. praecedentis. ¶ Item per istum tex. dicit Bal. in addi. Spec. in titu. de appella. vbi possunt instrumenta repelli q. quando instrumenta producuntur nimis in fine temporis, possunt repelli.

2 ¶ Quantum tempus requiratur quod appellans fuerit impeditus infra annum ad hoc ut detur secundus? 3 Appellatus non petit executionem sententiae propter desertam appellationem nisi lapsa biennio. 4 Appellatus non potest exercere appellationem absente appellatore nisi circa finem biennij. 5 Absens condemnatur in expensis etiam si pro eo feratur sententia in poenam contumaciae. & quod si fuit praesens? 6 Si proceditur ad instantiam appellati contra appellantem absentem, debet appellans citari, & si compareret, contestatur lis: si non compareret, proceditur etiam lite non contestata. & si feratur sententia ultima die contra appellantem, an sit necessaria citatio? & vide nu. s. 7 Si in secundo anno interveniat impedimentum appellanti. an tempus impedimenti computatur in tempore?

AUTHENTICA.

1 **I**qui appellat. ¶ Tempus appellatiois prosequendae & fiendae est hodie annus: & ex causa impedimenti biennium. & appellatus absente appellante circa finem anni potest comparere: & prosequi appellationem citato appellante. Sed appellans quandoq. comparere potest: & lapsa anno si causa non fuit expedita. videtur appellatio deserta. & absens cōdemnatur in expensis. h. d. Corrigitur ergo l. c. quae ponebat quatuor fatalia in primo anno in istis temporibus. per lapsum quorū vel alterius eorū deservebatur appellatio. hodie per hanc authenticam cessant ista fatalia. quia sufficit q. infra annum, vel ex causa impedimenti biennium appellans inchoaverit: & finiri fecerit causam. ¶ Sed est dubium quantum tempus requiritur q. fuerit impeditus infra primum annum, ad hoc ut detur secundus. videtur quod toto anno debeat esse impeditus: quia quando fit restitutio temporis, non restituitur nisi tantū quantum est illud in quo fuit impeditus: vt in l. sed & si per prelorem. §. si feriat. qui. ex cau. maio. si ergo esset impeditus. per viij. dies, nō deberet restitui totus annus: sed viij. dies tantum. breuiter Inn. in c. ex relatione. de app. dicit quod etiā si fuit impeditus vna tantū die, restituitur integer annus: & ita intelligit illū tex. nec obstat contrarium: quia loquitur de restitutione quae fit per iudicem. hic de illa quae per legem quae fauorabilior est: mitius enim agitur cum lege quam cum ministro legis. Et hoc idē vult glo. in c. l. electio. de elect. lib. vj. & Ange. dicit se ita consuluisse in l. & ideo hāsitatur. de ver. obl. Sal. dicit hoc verū quando erat vltima dies primi anni. cuius negligentia importabat effectū totius temporis: aliā distinguat an impedimentum proveniat ex conventionione partium: & non restituitur nisi tantū tempus quantum fuit impeditus. vt j. aut. si tamen in medio causae. Sed si sine conventionione partium: tunc si provenit ratione feriarum solennium, nihil restituitur: quia potuit providere: si autem occasione